

מקורות פרשת נח תשפ"א האם יש הורה שאינו ראוי לכבוד?

הב"ח על הטור: יראה דעת הרמב"ם ממה שדרשו בבראשית רבה על 'וימת תרח בחרן' – שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברהם כיבוד אביו שהניחו זקן והלך לו. והשתא קשה מה איכא בכך שיאמרו? והלא תרח רשע היה ועובד עבודה זרה? אלא מכאן דבכל עניין חייב לכבוד.

3. בראשית טו, טו: ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה.

רש"י: אביו עובד עבודה זרה והוא מבשרו שיבא אליו? לימדה שעשה תרח תשובה.

לקו"ש ה'310: הגמרא מסתפקת (קידושין לג) על 'בנו והוא רבו של אביו, מהו לעמוד מפני אביו? הפוסקים חולקים להלכה והרמב"ם סובר שאין האב עומד מפני הבן והבן עומד מפני האב, אבל הרא"ש סובר ש'שניהם יעמדו זה מפני זה, ואמרו על ר"ם מרוטנבורג שמיום שעלה לגדולה לא הקביל פני אביו ולא הסכים שאביו יבוא אליו'. וזהו שהכתוב קורא לתרח 'מת', מפני שהוא ירד במדרגתו לגבי אברם, שהיה תלמידו של בנו. ולכן אברהם הניח אביו זקן כדי שאביו לא יצטרך לעמוד מפניו.

4. סנהדרין נו, ב: עשר מצות נצטוו ישראל במרה: שבע שקיבלו בני נח והוסיפו עליהן דינין [דיני משפט לעם ישראל] ושבת וכיבוד אב ואם... דכתיב [בפרשת ואתחנן לגבי הדיבר החמישי של כיבוד הורים]: 'כאשר צוך ה' אלוהיך' [לפני מתן תורה] ואמר רב יהודה: כאשר צוהך – במרה.

נדה לא: שלושה שותפים באדם, הקב"ה ואביו ואמו: אביו מזריע לובן שממנו עצמות וגידים וצפרנים... אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ודם ושער ושחור שבעין, והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים... בשעה שאדם מכבד אביו ואמו, אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאלו דרתי ביניהם וכבדוני.

ליקוטי שיחות לו/95: בכבוד אב ואם יש שני גדרים: מצווה שכלית שבין אדם לחברו (אם מצד הכרת הטוב על כל מה שהשפיעו אביו ואמו אליו בגידולו וחינוכו ואם גדר של פריעת חוב). וכן גדר של בין אדם למקום, דכיון שהאב הוא 'משתתף ביצירתו', הרי כיבוד אב ואם הוא כיבוד ה'. וזה הטעם שמצוות כיבוד אב ואם נמנתה בחמש דברות הראשונות [ששייכות לישראל], כי עיקר החידוש במצווה זו הוא רק בישראל והוא כיבוד אב שהשתתף ביצירתו. משא"כ אומות העולם הצטוו רק בעניין הראשון.

1. עין יצחק גיליון 117, הראשון לציון הרב יצחק יוסף: האם יש מצווה לכבד הורים רשעים, שמחללים שבת בפרהסיא, עוברים כל עבירה ואינם מביעים הערכה לדרך בה בחר הילד?

קונטרס בעניין פגיעה בהורים לצורך הצלה, הרב יצחק זילברשטיין: סטודנטית פנתה לטיפול פסיכולוגי בשל דיכאון וחרדה קשה בחברת אנשים. היא סיפרה כי אביה פגע בה באכזריות. היא פיתחה גישה שמאשימה את עצמה, שהיא עוררה את יצרו וכדי לתקן את חטאה נעשתה אנורקטית. מגמת הטיפול הפסיכולוגי היא להוציא אותה מעמדת שותפה לדבר עבירה ולהבהיר לה שהיא קרבה, לעוררה לעמוד על שלה ולהיות מודעת לכעס, הזעם והשנאה שהצטברו בה כלפי אביה.

השאלות: א. האם אפשר להציף במודעות המטופל את אשמת האב ולגרום לו שנאה כלפיו, שלא ירצה לכבדו ויזלזל בו ויקללו? ב. האם המטופל חייב בכבוד אביו לאחר שלמד על עוולותיו?

2. הגדה של פסח: מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועלשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר 'ויאמר יהושע אל כל העם... בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען ואברהם את זרעו. בראשית יא, כח: וימת הרן על פני תרח אביו.

רש"י: על ידי תרח אביו מת, שקבל תרח על אברם לפני נמרוד על שבירת צלמיו. השליכוהו לכבשן והרן אומר אם אברם נוצח אני משלו ואם נמרוד נוצח אני משלו. כשניצל אברהם אמרו להרן של מי אתה? אמר של אברהם אני. השליכוהו לכבשן ונשרף.

בראשית יא, לב: ויהיו ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה וימת תרח בחרן.

רש"י: לאחר שיצא אברם מחרן ובא לארץ כנען חי תרח [עוד] יותר מששים שנה... ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם? שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו: לא קיים אברהם כיבוד אביו שהניחו זקן והלך לו. לפיכך קראו הכתוב מת, שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים.

רמב"ם הלכות ממרים ויא ושו"ע יו"ד רמ"ח: אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו.

הגהת רמ"א על השו"ע: ויש אומרים (הטור) דאינו חייב לכבד אביו רשע אא"כ עשה תשובה.